

ภารกิจพัฒนาการ

ความหมาย

ภารกิจพัฒนาการ (Developmental Tasks) หรือที่ในบางแห่งใช้คำว่าพัฒนาการ คำศัพท์ภาษาอังกฤษบัญญัติขึ้นโดยบุคคลชั้นนำในสมาคมการศึกษาแบบพัฒนาการของสหรัฐอเมริกา หมายถึง สิ่งต่างๆ ที่บุคคลจะต้องเรียนรู้ เพื่อให้ตนเองดำรงชีวิตได้สุขสบายและประสบความสำเร็จพอสมควร เป็นภารกิจที่บังเกิดควบคู่กับช่วงหนึ่งของชีวิต ความสำเร็จในการกระทำภารกิจหนึ่งจะนำไปสู่ความสุขและความสำเร็จที่จะบังเกิดขึ้นกับภารกิจขั้นต่อไป ขณะที่ความล้มเหลวในการกระทำภารกิจในขั้นใดขั้นหนึ่ง จะนำไปสู่ความไม่มีความสุขในชีวิต ไม่ได้ได้รับความเห็นชอบจากสังคมและจะเกิดความยากลำบากกับการกระทำภารกิจขั้นต่อไป

ความเป็นมาของภารกิจพัฒนาการ

ทฤษฎีภารกิจพัฒนาการมิได้เป็นผลมาจากทฤษฎีใดทฤษฎีเดียว ความคิดพื้นฐานภายใต้โครงสร้างและแนวทางของการกำหนดภารกิจสำคัญๆ เริ่มขึ้นในปี ค.ศ. 1930 และมีวิวัฒนาการต่อมาระหว่างปี ค.ศ. 1940 โดยนักจิตวิทยาเด็กและนักการศึกษาที่มีบทบาทชั้นแนวหน้าอยู่ในสมาคมการศึกษาแบบพัฒนาการของสหรัฐอเมริกา ทฤษฎีนี้ได้รับการหล่อหลอมในเวลาต่อมาโดย โรเบิร์ต เจ แฮวิกเซอร์ส (Robert J. Havighurst) ให้อยู่ในรูปแบบที่เป็นระบบและกว้างขวางมากที่สุด จนกระทั่งปรากฏว่าในช่วงปี

ค.ศ.1940 และ 1950 รูปแบบของภารกิจพัฒนาการได้รับความนิยมมากที่สุด และหลังจากนั้นก็ยังคงมีอิทธิพลต่อนักจิตวิทยาเด็กและนักการศึกษาต่ออีก พร้อมกันนั้นยังช่วยทำให้เกิดการพิมพ์หนังสือใหม่ๆ ทั้งในยุโรปและอเมริกา ซึ่งมีแนวความคิดเรื่องภารกิจพัฒนาการเป็นหลัก

การกำหนดภารกิจและขั้นตอนของพัฒนาการ

แฮวิกเซอร์ส กล่าวว่า ภารกิจและจำนวนภารกิจในแต่ละขั้นตอนขึ้นอยู่กับแนวทางที่จะเลือกกระทำแผนภารกิจ และขึ้นอยู่กับสังคมแห่งใดเป็นการเฉพาะตามที่อ้างถึง ยกตัวอย่างภารกิจการเรียนรู้เพื่อให้มีการเคลื่อนไหวได้โดยอิสระ อาจมองกันว่าเป็นภารกิจซับซ้อนอย่างหนึ่งซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมย่อยๆ (การคลาน การเดิน การวิ่งเหยาะๆ การวิ่งปกติ การกระโดดโลดเต้น การกระโดดข้าม) หรือไม่ก็เป็นการฝึกเล็กๆ ที่ต่างกันอยู่หลายภารกิจ เป็นต้น

ภารกิจบางอย่างส่วนใหญ่จะเกิดจากธรรมชาติของร่างกายมนุษย์ และจะพบเห็นกันได้ในทุกสังคมมนุษย์ รูปแบบก็เหมือนกันในทุกวัฒนธรรม ถ้าพิจารณาส่วนที่เป็นสาระสำคัญของภารกิจอื่นอาจได้มาจากลักษณะเฉพาะที่เป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของสังคมหนึ่งๆ สิ่งเหล่านี้อาจมีอยู่ในรูปแบบที่ต่างกันไปตามสังคมคือสิ่งอื่นที่อาจพบเห็นในวัฒนธรรมหนึ่ง แต่ไม่อาจพบเห็นในอีกวัฒนธรรมหนึ่ง เช่น ภารกิจของ

การสอนเดินซึ่งขึ้นอยู่กับองค์ประกอบด้าน ความเจริญเติบโต ที่ถูกกำหนดโดยพันธุกรรม เป็นเบื้องต้นนั้น จะเหมือนกันหมดในทุกสังคม และจะเกิดขึ้นเกือบในช่วงเวลาเดียวกันของชีวิต เด็ก ส่วนภารกิจของการเลือกและการเตรียมตัว สำหรับงานอาชีพนี้ จะเป็นภารกิจที่ซับซ้อน โดยเฉพาะในสังคมอุตสาหกรรม ซึ่งมีการแบ่ง งานออกไปตามความสามารถเฉพาะ ขณะที่ใน สังคมที่มีไร่อุตสาหกรรมแทบทุกคนจะเป็น เกษตรกร นักล่าสัตว์ หรือชาวประมง ภารกิจ ของการเลือกอาชีพออกจะง่ายกว่าและทำได้ สำเร็จเรียบร้อยเมื่ออายุน้อยกว่า เมื่อเปรียบ เทียบกับสังคมอุตสาหกรรม สำหรับภารกิจของ การเรียนรู้ การอ่าน การเขียนหนังสือจะมีความ สำคัญมากในวัฒนธรรมที่ต้องรู้หนังสือ แต่จะไม่ มีการให้ความสำคัญในภารกิจดังกล่าวภายใน วัฒนธรรมก่อนสมัยการรู้หนังสือ

ด้วยเหตุดังกล่าว ผลที่ตามมาคือ รายการภารกิจพัฒนาการก็จะไม่เหมือนกัน สำหรับทุก ๆ วัฒนธรรมและหัวข้อต่าง ๆ ใน รายการภารกิจของวัฒนธรรมหนึ่ง ๆ จะถูก กำหนดขึ้นตามระบบค่านิยมของผู้ที่จัดทำ รายการนั้น แฮวิกเซอร์สยอมรับว่ารายการภารกิจ ที่เขานำมาเสนอนั้น ตั้งอยู่บนพื้นฐานค่านิยม ประชาธิปไตยของชาวอเมริกัน ในแนวทัศนะของ คนชั้นกลาง และมีบางที่เป็นของคนชั้น ระดับล่าง และชั้นระดับบน ที่แตกต่างกันออกไป

แฮวิกเซอร์ส ให้ความคิดเห็นไว้ด้วยว่า ในการนำเอาแนวความคิดเรื่องภารกิจพัฒนาการ ไปประยุกต์ใช้กับการศึกษาของเด็กนั้น ถ้ากำหนดจำนวนภารกิจไว้ตั้งแต่หกถึงสิบภารกิจ สำหรับแต่ละขั้นของพัฒนาการเด็ก จะเป็น

ประโยชน์มากที่สุด (การประยุกต์ใช้เช่นว่านี้ได้ แสดงไว้ในตารางจำแนกภารกิจออกเป็น พฤติกรรม) ตัวอย่างเช่น ในรูปแบบของการฟัง พยาและการมีอิสระในการเจริญเติบโต จะพบว่ามี ภารกิจเฉพาะสองภารกิจที่เด็กในวัยทารกต้อง เผชิญ นั่นคือ การที่ต้องฟังพยาอาศัยผู้อื่นอย่างมาก และการเริ่มตระหนักรู้ในตนเอง ส่วนในวัยรุ่น ภารกิจการฟังพยาและการมีอิสระในการเจริญเติบโตจะแตกต่างไปจากวัยทารกคือมีการทำตัวให้ เป็นอิสระจากผู้ใหญ่ในทุกด้านของพฤติกรรม และมีการตระหนักรู้ในตนเองมากขึ้น และยังมี ภารกิจเฉพาะในทำนองเดียวกันนี้อีกสำหรับ แต่ละขั้นตอนของพัฒนาการ ซึ่งจะปรากฏอยู่ใน รายการที่จะได้กล่าวต่อไป

สำหรับขั้นตอนของพัฒนาการแฮวิกเซอร์ส ได้แบ่งอายุออกเป็นหกขั้นตอน คือ

- 1) วัยทารกและวัยเด็กตอนต้น
- 2) วัยเด็กตอนปลาย
- 3) วัยรุ่น
- 4) วัยผู้ใหญ่ตอนต้น
- 5) วัยกลางคน และ
- 6) วัยผู้ใหญ่ตอนปลาย

ทั้งจำนวนภารกิจและจำนวนขั้นตอน แฮวิกเซอร์ส ได้กำหนดตามแนวคิดเชิงทฤษฎี ของตน และถึงแม้ว่าขั้นตอน ต่างๆของพัฒนา การอาจจะแบ่งกันตามช่วงอายุอย่างไรก็ได้แล้ว แต่ตามความพอใจก็ตาม แต่ในส่วนของภารกิจ ของแต่ละขั้นตอนนี้จะเกิดมาจากสามแหล่ง ด้วยกันคือ

- 1) โครงสร้างและหน้าที่ทางชีววิทยาของคน
- 2) สังคมหรือวัฒนธรรม และ
- 3) ค่านิยมและความคาดหวังของคน

ซึ่งแฮวิกเซอร์ส เรียกแหล่งเหล่านี้ว่าเป็น
พื้นฐานทางชีววิทยา วัฒนธรรม และจิตวิทยา
ของพัฒนาการ

ตัวอย่างของภารกิจอันมีพื้นฐานทาง
ชีววิทยาได้แก่

- 1) การเรียนรู้เพื่อควบคุมการกำจัดของ
เสียของร่างกายตนเอง
- 2) การเรียนรู้เพื่อยอมรับการเปลี่ยนแปลง
ทางเพศในร่างกายตนเองของวัยรุ่น
- 3) การเรียนรู้เพื่อแสดงพฤติกรรมอัน
เหมาะสมต่อเพศตรงกันข้าม

ตัวอย่างของภารกิจส่วนใหญ่ที่เกิดจาก
แรงกดดันทางสังคมได้แก่

- 1) การเรียนอ่านและเขียน
- 2) การเรียนรู้ในเรื่องการเคารพในทรัพย์สิน
ของผู้อื่นและ

- 3) การยอมรับความรับผิดชอบต่อการทำ
งานอันเป็นส่วนแบ่งของตนในโครงการของกลุ่ม

อีกสองภารกิจอันเกิดขึ้นกับวัยรุ่นตอนปลาย
เนื่องด้วยค่านิยมและแรงจูงใจส่วนบุคคลเป็น
ประการสำคัญ คือ

- 1) การเลือกอาชีพ
- 2) การปลูกฝังความเชื่อในทางปรัชญา
และศาสนา

ภารกิจที่จัดจำแนกเป็นสิบประเภทของ
พฤติกรรมในห้าขั้นตอนของพัฒนาการที่เสนอไว้
โดย แฮวิก-เซอร์ส (อ้างอิริกสัน)

แสดงไว้ในตารางต่อไปนี้

ตารางจำแนกภารกิจออกเป็นพฤติกรรมสิบประเภท
ในห้าขั้นตอนของพัฒนาการ (อังกอร์กัน)

ประเภทของพฤติกรรม	วัยทารก (แรกเกิด ถึง 1 หรือ 2)	วัยเด็กตอนต้น (2-3 ถึง 5-6-7)	วัยเด็กตอนปลาย (5-6-7 ถึง แรกวัยรุ่น)	วัยรุ่นตอนต้น (แรกรุ่น ถึง แดกเนื้อหนุ่ม)	วัยรุ่นตอนปลาย (แตกเนื้อหนุ่ม ถึง ผู้ใหญ่ ตอนต้น)
1. มีการพึ่งพา และมีอิสระ ที่เหมาะสม	1. ตัวเองเป็นผู้ต้องพึ่งพา อาศัยอย่างมาก 2. เริ่มมีความรู้ตระหนัก เกี่ยวกับตนเอง	1. ปรับตัวให้เข้ากับความ สนใจตนเองที่ลดลง และการมีอิสระทางกาย (ขณะที่ยังคงพึ่งพาอย่าง มากทางด้านอารมณ์)	1. ให้ตนเองไม่ต้องถือผู้ ใหญ่เป็นแบบอย่าง	1. ให้ตนเองมีอิสระไม่ต้อง พึ่งพาผู้ใหญ่ในทุกด้าน ของพฤติกรรม	1. ให้ตนเองเป็นอิสระเชิง ผู้ใหญ่
2. มีพฤติกรรมของการให้ และการรับความรักที่ เหมาะสม	1. พัฒนาความรู้สึกสำหรับ ความรัก	1. พัฒนาความสามารถที่ จะให้ความรัก 2. เรียนรู้การแบ่งปันความ รัก	1. เรียนรู้การให้มากพอๆ กับการรับความรัก สร้าง มิตรภาพกับเพื่อนรุ่น เดียวกัน	1. ยอมรับตนเองว่าเป็น คนที่ควรค่าและควรแก่ ความรัก	1. สร้างความผูกพันด้าน ความรักระหว่างกัน อย่างมั่นคงกับคนที่ อาจเป็นคู่ครอง

ประเภทของพฤติกรรม	วัยทารก (แรกเกิด ถึง 1 หรือ 2)	วัยเด็กตอนต้น (2-3 ถึง 5-6-7)	วัยเด็กตอนปลาย (5-6-7 ถึงแรกรุ่น)	วัยรุ่นตอนต้น (แรกรุ่น ถึง แรกเนื้อหนุ่ม)	วัยรุ่นตอนปลาย (แตกเนื้อหนุ่ม ถึง ผู้ใหญ่ ตอนต้น)
3. เกี่ยวกับการเปลี่ยนกลุ่ม สังคม	<ol style="list-style-type: none"> รู้ตระหนักว่าอะไรมีชีวิต อะไรไม่มีชีวิต อะไรคูนเคย อะไรไม่คูนเคย และแตกต่างกันอย่างไร พัฒนาปฏิสัมพันธ์ทางสังคมขั้นต้น 	<ol style="list-style-type: none"> เริ่มพัฒนาความสามารถที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนอายุรุ่นเดียวกัน ปรับตัวภายในครอบครัวตามความคาดหวังที่ครอบครัวมีต่อเด็กในฐานะที่เป็นสมาชิกของหน่วยสังคม 	<ol style="list-style-type: none"> ทำความเข้าใจกับโลกของผู้ใหญ่และโลกของเด็ก สร้างความเป็นกลุ่มในหมู่เพื่อนรุ่นเดียวกันและเรียนรู้ที่จะเป็นสมาชิก 	<ol style="list-style-type: none"> ประพฤติปฏิบัติตามกติกาของกลุ่มเพื่อนรุ่นเดียวกันขณะที่มีการเปลี่ยนแปลง 	<ol style="list-style-type: none"> ใช้ค่านิยมทางสังคมตามแบบของผู้ใหญ่โดยเรียนรู้กฎเกณฑ์ใหม่ของเพื่อนรุ่นเดียวกัน
4. พัฒนาความสำนึกผิดชอบชั่วดี	<ol style="list-style-type: none"> เริ่มปรับตัวให้เป็นไปตามความคาดหวังของผู้อื่น 	<ol style="list-style-type: none"> พัฒนาความสามารถที่จะปฏิบัติตามคำแนะนำและเชื่อฟังขณะที่อยู่ต่อหน้าผู้มีอำนาจ พัฒนาความสามารถที่จะเชื่อฟังเมื่อไม่มีผู้มีอำนาจอยู่ด้วยโดยการมีความสำนึกผิดชอบเข้ามาแทน 	<ol style="list-style-type: none"> เรียนรู้กฎเกณฑ์ต่างๆ มากขึ้นและมีการพัฒนาจริยธรรมที่แท้จริง 		<ol style="list-style-type: none"> เรียนรู้การใช้ถ้อยคำเพื่อแสดงออกถึงความขัดแย้งของหลักจริยธรรมตลอดทั้งความแตกต่างระหว่างหลักการกับการปฏิบัติแล้วแก้ไขความขัดแย้งเหล่านี้

ประเภทของพฤติกรรม	วัยทารก (แรกเกิด ถึง 1 หรือ 2)	วัยเด็กตอนต้น (2-3 ถึง 5-6-7)	วัยเด็กตอนปลาย (5-6-7 ถึงแรกวัยรุ่น)	วัยรุ่นตอนต้น (แรกวัยรุ่น ถึง แรกเนื้อหนุ่ม)	วัยรุ่นตอนปลาย (แรกเนื้อหนุ่ม ถึง ผู้ใหญ่ ตอนต้น)
5. เรียนรู้บทบาททางเพศ ในด้านชีวิตจิต-สังคม		1. เรียนรู้ด้วยการเอาอย่าง บทบาทของผู้ใหญ่ชาย หญิง	1. เริ่มเอาอย่างเพื่อนใน สังคมรุ่นเดียวกันเพศ เดียวกัน	1. เอาอย่างเพื่อนเพศเดียว กับคนอย่างมาก 2. เรียนรู้บทบาทของตน เองในสัมพันธ์ภาพกับ ต่างเพศ	1. ตรวจสอบความเป็นไปได้ สำหรับคู่ครองใน อนาคตและให้ตนได้มี “ลักษณะที่พึงปรารถนา” 2. เลือกอาชีพ 3. เตรียม รับ บทบาท อนาคตของตนเองใน ฐานะเป็นชายและเป็น หญิง ซึ่งเป็นพลเมืองผู้ รับผิดชอบของชุมชนที่ กว้างขวางออกไป
5. ยอมรับและปรับตัวให้ เข้ากับร่างกายที่กำลัง เปลี่ยนแปลง	1. ปรับตัวให้เข้ากับความต้องการให้การเลี้ยงดู ของผู้ใหญ่ 2. ปรับตัวให้เข้ากับความต้องการของผู้ใหญ่ในเรื่องความสะอาด 3. ปรับตัวให้เข้ากับทัศนคติ ของผู้ใหญ่ที่เกี่ยวกับการ จับต้องอวัยวะเพศ	1. ปรับตัวให้เข้ากับความคิดหวังอันเป็นผลจากการที่ตนมีการปรับปรุง สมรรถภาพของอวัยวะ กล้ามเนื้อ 2. พัฒนาความสงบเสงี่ยม เจียมตัวในเรื่องเกี่ยวกับ เพศ		1. จัดระเบียบความคิดและ ความรู้สึกเกี่ยวกับตนเองเมื่อประสบกับความ เปลี่ยนแปลงต่างๆ ทาง ร่างกายและผลที่เกิดตาม มาจากการเปลี่ยนแปลง นั้นๆ 2. ยอมรับความจริงเกี่ยวกับหน้าตาของตนเอง	2. เรียนรู้ทางระบายออกที่ เหมาะสมสำหรับแรง ขับทางเพศ

ประเภทของพฤติกรรม	วัยทารก (แรกเกิด ถึง 1 หรือ 2)	วัยเด็กตอนต้น (2-3 ถึง 5-6-7)	วัยเด็กตอนปลาย (5-6-7 ถึงแรกรุ่น)	วัยรุ่นตอนต้น (แรกรุ่น ถึง แรกเนื้อหนุ่ม)	วัยรุ่นตอนปลาย (แรกเนื้อหนุ่ม ถึง ผู้ใหญ่ ตอนต้น)
7. จัดการกับร่างกายที่กำลังเปลี่ยนแปลงและเรียนรู้ลักษณะของอวัยวะกล้ามเนื้อต่างๆ	1. พัฒนาคูลยภาพทางสรีระ 2. พัฒนาการประสานกันระหว่างตากับมือ	1. พัฒนาการควบคุมกล้ามเนื้อใหญ่ 2. เรียนรู้การประสานกันระหว่างกล้ามเนื้อใหญ่กับกล้ามเนื้อเล็ก	1. ปรับปรุงทักษะในการใช้กล้ามเนื้อเล็กให้ดียิ่งขึ้น	1. ควบคุมและใช้เรื้อนร่าง “ใหม่”	
8. เรียนรู้เพื่อเข้าใจและควบคุมโลกทางกายภาพ	1. สำรวจโลกทางกายภาพ	1. ทำความคาดหวังของผู้ใหญ่ที่ให้มีการจำกัดขอบเขตการสำรวจและให้จัดการกับสิ่งแวดล้อมที่กำลังขยายตัวออกไป	1. เรียนรู้วิถีทางที่สมจริงเกี่ยวกับการศึกษาและการควบคุมโลกทางกายภาพ		

ประเภทของพฤติกรรม	วัยทารก (แรกเกิด ถึง 1 หรือ 2)	วัยเด็กตอนต้น (2-3 ถึง 5-6-7)	วัยเด็กตอนปลาย (5-6-7 ถึงแรกรุ่น)	วัยรุ่นตอนต้น (แรกรุ่น ถึง แดกเนื้อหนุ่ม)	วัยรุ่นตอนปลาย (แดกเนื้อหนุ่ม ถึง ผู้ใหญ่ ตอนต้น)
9. พัฒนาระบบสัญลักษณ์ และความสามารถในการสร้างกรอบความคิด ที่เหมาะสม	<ol style="list-style-type: none"> 1. พัฒนาการสื่อสารระยะก่อนการแสดงออกมาด้วยถ้อยคำ 2. พัฒนาการสื่อสารที่เป็นถ้อยคำ 3. สร้างความคิดรวบยอดเบื้องต้น 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ปรับปรุงการใช้ระบบสัญลักษณ์ 2. ปรับปรุงแบบแผนของความคิดรวบยอดให้ละเอียดมากขึ้น 	<ol style="list-style-type: none"> 1. เรียนรู้การใช้ภาษาเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดและส่งอิทธิพลต่อผู้ฟังให้ได้ผลจริง 2. เริ่มเข้าใจความสัมพันธ์เชิงเหตุผลอันแท้จริง 3. ทำให้เห็นความเด่นชัดทางความคิดรวบยอดและมีการคิดอย่างไตร่ตรอง 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ใช้ภาษาเพื่อแสดงและให้ความชัดเจนเกี่ยวกับความคิดรวบยอดที่ซับซ้อน 2. เคลื่อนจากรูปธรรมไปสู่นามธรรมและใช้หลักการทั่วไปกับเรื่องเฉพาะ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ให้บรรลุถึงระดับของการคิดเหตุผลที่ตนเองสามารถกระทำได้
10. ให้ตนเองเกี่ยวข้องกับ สัมพันธ์กับจักรวาล (โลกกว้าง)		<ol style="list-style-type: none"> 1. พัฒนาความคิดความเข้าใจที่แท้จริง แม้จะไม่เป็นการวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับแหล่งที่ของตนเองในโลกกว้าง 	<ol style="list-style-type: none"> 1. พัฒนาแนวความคิดในเชิงวิทยาศาสตร์ 		<ol style="list-style-type: none"> 1. ปลุกฝังความเชื่อและระบบค่านิยมที่ใช้กับการทำงานได้

การประเมินคุณภาพและคุณค่าของ ทฤษฎีภารกิจพัฒนาการ

อีริก อีริกสัน (Erik Erikson) ได้ประเมินคุณค่าของทฤษฎีภารกิจพัฒนาการ โดยใช้เกณฑ์มาตรฐานเก้าประการ ดังต่อไปนี้

1) สะท้อนให้เห็นโลกที่เป็นจริงของเด็ก

ทฤษฎีภารกิจพัฒนาการได้รับการประเมินไว้สูงในข้อนี้เพราะ แอวิกเซอร์สให้ภาพที่เป็นจริงของกลุ่มวัฒนธรรม โดยมีการระบุรายการของภารกิจพัฒนาการเฉพาะของแต่ละกลุ่มวัฒนธรรมไว้ และมีเจตจำนงที่จะให้รายการนั้นๆ เป็นตัวแทนของปัญหาเชิงพัฒนาการของเด็กและเยาวชนในแต่ละชั้นสังคม เช่น ในสังคมอเมริกันชั้นกลางในตอนกลางของคริสต์ศตวรรษที่ยี่สิบ อีริกสันเห็นด้วยกับข้อกล่าวอ้างของแอวิกเซอร์ส ที่ว่าคนหนุ่มสาวกำลังพยายามหาความสำเร็จในภารกิจตามรายการของทฤษฎีและการแสวงหาความสำเร็จนั้นเป็นเรื่องที่สมเหตุผล

2) เข้าใจได้ชัดเจน

ภารกิจพัฒนาการได้รับการประเมินไว้สูงด้วยเหตุที่การอธิบายเข้าใจได้ง่ายและชัดเจน

3) อธิบายอดีตและทำนายอนาคต

ทฤษฎีภารกิจพัฒนาการได้รับการประเมินในระดับปานกลาง เนื่องจากเป็นการพรรณนามากกว่าการอธิบายแต่ถ้ามีคำถามว่า องค์ประกอบทางชีวะมีปฏิสัมพันธ์อย่างไรกับองค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อทำให้เกิดพฤติกรรมเฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่งขึ้นมา ทฤษฎีนี้ไม่ได้ให้คำตอบที่ชัดเจน

4) แนะนำการอบรมเลี้ยงดูเด็ก

ทฤษฎีได้รับการประเมินในระดับปานกลาง เพราะเป็นเพียงการบอกให้ทราบว่ามีปัญหาต่างๆ ประการใดที่อาจคาดหวังได้ว่าเด็กจะประสบขณะกำลังเจริญเติบโต แต่ไม่ได้ให้คำแนะนำที่จะเป็นประโยชน์มากนักแก่พ่อแม่และครูเกี่ยวกับการจะทำอะไรอย่างไร เพื่อส่งเสริมให้เด็กบรรลุผลสำเร็จในภารกิจนั้น ความสำคัญที่เป็นประโยชน์มากที่สุดสำหรับการอบรมเลี้ยงดูเด็กที่ได้จากทฤษฎีนี้น่าจะเป็นเรื่อง

(1) ผู้เลี้ยงดูควรจะรับรู้ธรรมชาติของภารกิจของเด็กในแต่ละช่วงอายุหรือขั้นตอนของพัฒนาการและให้โอกาสแก่เด็กเพื่อจะได้ฝึกแก้ปัญหาของภารกิจด้วยตนเอง

(2) ผู้เลี้ยงดูต้องอดทนต่อความพยายามของเด็กที่จะแก้ปัญหาที่มีอยู่ในภารกิจ และ

(3) ผู้เลี้ยงดูควรให้ข้อมูลและให้การฝึกในทักษะต่างๆ ที่สามารถส่งเสริมให้เด็กเกิดความสำเร็จในภารกิจ

5) คงเส้นคงวาทฤษฎี

ได้รับการประเมินไว้สูง การอธิบายในแต่ละส่วนของทฤษฎีมีความสอดคล้องกันเป็นอย่างดี สะท้อนให้เห็นความคงเส้นคงวาทฤษฎีในตัวทฤษฎี

6) ประหยัด

ได้รับการจัดให้อยู่ใกล้กับอันดับสูง มีการอธิบายโครงสร้าง แนวคิดที่ไม่ฟุ่มเฟือย แต่มีความครอบคลุม กระชับ จึงได้รับการประเมินในระดับสูง

7) สามารถตรวจสอบได้

ทฤษฎีอาจทดสอบได้ ณ ระดับปานกลาง กล่าวคือสมมติฐานสำคัญบางข้ออาจทดสอบได้ ดังที่แสดงไว้ในการศึกษาวิจัยของ แฮวิกเซอร์ส เรื่องการประสบความสำเร็จเป็นที่น่าพอใจในภารกิจก่อนนั้น มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในภารกิจต่อมา แต่ในด้านอื่นไม่สามารถจะตรวจสอบได้ เช่น การกำหนดจำนวนภารกิจและจัดกลุ่มภารกิจให้เหมาะกับวัฒนธรรมหนึ่ง ๆ หรือการระบุด้วยความมั่นใจได้ว่าเป็นภารกิจใด หรือการรวมเอาภารกิจใดเข้ามาให้แสดงออกถึงพฤติกรรมที่กำหนดไว้เป็นการเฉพาะ เป็นต้นว่า เด็กหญิงยินดีจะอยู่บ้านและซักฟอกเสื้อผ้าให้แม่มากกว่าที่จะไปดูภาพยนตร์กับเพื่อนๆ ของเธอ ทั้งนี้เพราะการระบุภารกิจต่างๆ เพื่อที่จะกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมหรือการกระทำออกมาเป็นชุดๆ เป็นการเฉพาะ หรือให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงพัฒนาการนั้น เกี่ยวข้องกับการกระทำต่างๆ มากมายหลายอย่างในความคิดเห็นส่วนตัวของแต่ละคน การกระทำเพื่อทดสอบความเที่ยงตรงของการแปลความหมายส่วนตัว ในเรื่องการจับคู่กันระหว่างภารกิจกับพฤติกรรมต่างๆ ในหลายๆ กรณีจะเป็นไปไม่ได้เลย ด้วยเหตุนี้ ในเรื่องนี้จึงถูกจัดอันดับไว้ค่อนข้างต่ำ

8) กระตุ้นให้เกิดการค้นพบใหม่

ทฤษฎีนี้ให้แนวทางแก่โรงเรียนในการจัดทำหลักสูตรที่เหมาะสมกับความต้องการของนักเรียน ณ ชั้นตอนต่างๆ ของพัฒนาการ เมื่อได้มีการปรับปรุงหลักสูตร เพื่อให้สอดคล้องกับ

ภารกิจพัฒนาการของเด็กแต่ละระดับอายุ ก็สามารถปรับปรุงและเสริมส่วนของหลักสูตรที่ไม่เกี่ยวข้องต่อการประสบผลสำเร็จในภารกิจสำคัญๆ ได้อย่างเหมาะสม การพิจารณาความเจริญเติบโตตามแนวทางของภารกิจพัฒนาการ นับว่าเป็นมุมมองที่เป็นประโยชน์ ซึ่งทำให้เข้าใจพฤติกรรมของเด็ก ถึงแม้ว่าทฤษฎีจะให้แนวทางแก่พ่อแม่และครูในการพิจารณาถึงความต้องการเชิงพัฒนาการของเด็กก็ตาม แต่ปรากฏว่ามีงานการศึกษาวิจัยเพียงเล็กน้อย ที่ได้รับการกระตุ้นจากแนวความคิดของทฤษฎีนี้ เมื่อนำไปเปรียบเทียบกับทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ (Freud) หรือทฤษฎีการรู้คิดของเปียเจต์ (Piaget) แนวทางของภารกิจพัฒนาการในส่วนที่กระตุ้นให้เกิดการค้นพบใหม่ๆ จึงตกอยู่ในอันดับต่ำ

9) เป็นที่พอใจของอิริกสันผู้ประเมิน

ทฤษฎียังไม่รัดกุมพอในเรื่องการกำหนดภารกิจ และการจัดส่วนย่อยๆ ของพฤติกรรมให้สอดคล้องกับแต่ละภารกิจ ไม่ได้เปิดแนวความคิดใหม่ๆ สำหรับการศึกษาค้นคว้า มีนักวิจัยเพียงไม่กี่คนที่เห็นว่าทฤษฎีนี้เป็นแหล่งอุดมของการค้นพบอะไรใหม่ๆ เมื่อไม่ต้องคำนึงถึงข้อจำกัดเหล่านี้แล้ว ภารกิจพัฒนาการย่อมจะเป็นประโยชน์ต่อการแปลความหมายของพฤติกรรมเด็ก ข้อคิดที่ว่าเด็กๆ พยายามให้ตนเองบรรลุเป้าหมายตามนัยของภารกิจพัฒนาการเป็นเรื่องมีเหตุผล และมีความหมายดี ดังนั้นเมื่อเอาจุดต่อมามากกว่าจุดกับประโยชน์ของทฤษฎีนี้ จึงจัดให้เรื่องนี้เป็นที่พอใจของผู้ประเมินในระดับปานกลาง

สรุปผลการประเมินจากเกณฑ์ 9 ข้อ ของอิริกสัน แสดงไว้ในตารางต่อไปนี้

ผลจากการประเมินของอิริกสัน

มาตรฐาน	ดีมาก	ปานกลาง	ต่ำมาก
1. สะท้อนโลกที่เป็นจริงของเด็ก	×		
2. เข้าใจได้ชัดเจน	×		
3. อธิบายอดีตและทำนายอนาคต		×	
4. แนะนำการอบรมเลี้ยงดูเด็ก		×	
5. คงเส้นคงวากายใน	×		
6. ประหยัด	×		
7. อาจตรวจสอบได้		×	
8. กระตุ้นให้เกิดการค้นพบใหม่ๆ			×
9. เป็นที่พอใจของตนเอง		×	

ข้อเสนอแนะในการนำแนวคิดด้านภารกิจ พัฒนาการไปใช้ในการศึกษาไทย

การจัดหลักสูตรการศึกษาโดยเฉพาะตั้งแต่ระดับอนุบาลศึกษาจนถึงมัธยมและอุดมศึกษา ควรได้คำนึงถึงภารกิจพัฒนาการอย่างจริงจังมากขึ้น เพื่อให้เด็กและเยาวชนไทยได้มีพัฒนาการอันเหมาะสม โดยมีการกำหนดภารกิจสำหรับการเรียนการสอนอย่างชัดเจนสำหรับแต่ละวัย พื้นฐานของภารกิจพัฒนาการควรตั้งอยู่บนพื้นฐานทางชีววิทยา วัฒนธรรม และความคาดหวัง

จากฝ่ายต่างๆ ที่ประสมกลมกลืนกันอย่างพอเหมาะพอควร ทั้งนี้ควรได้คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ระหว่างวัฒนธรรม และระหว่างสังคมด้วย แต่อย่างไรก็ตามการให้ได้มาซึ่งภารกิจพัฒนาการตามพื้นฐานดังกล่าว จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยการศึกษาค้นคว้าวิจัยเป็นประการสำคัญ ซึ่งต้องอาศัยบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในกระบวนการและระเบียบวิธีการของการวิจัย รวมทั้งเงินทุนสนับสนุน หรืออุดหนุนงานวิจัย และการจัดการที่เหมาะสม

ปรีชา ธรรมา

บรรณานุกรม

Bernard, Harold W. **Human Development in Western Culture**. Boston : Allyn and Bacon, 1970.

Erikson, Erik H. **Identity, Youth and Crisis**, New York : W.W. Norton, 1968.

Havighurst, Robert J. **Developmental Tasks and Education**. New York : Longmans, Green and Co., 1956.

_____. **Human Development and Education**. New York : Longmans, Green and Co., 1956.